

Odense, d. 6. marts 2002

Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed
Forskningsstyrelsen
Randersgade 60
2100 København Ø

Vedr.: Klage over lektor Bjørn Lomborg

Hermed anmoder vi om behandling af en sag vedrørende videnskabelig uredelighed, idet vi er af den opfattelse, at lektor Bjørn Lomborg, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, har udvist uredelig adfærd.

Vores klage består af nærværende brev, suppleret med 18 bilag. Klagen er struktureret på den måde, at væsentlige passager fra bilagene er kopieret i brevets tekst og er fremhævet med kursiv. Klagens indhold fremgår således i det væsentlige af brevet, og bilagene er primært vedlagt som formel dokumentation af de afsnit, der er citeret i brevet.

Baggrund for, at sagen kan behandles

Vi rejser sagen med henvisning til Bekendtgørelse nr. 933 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Bekendtgørelsen opstiller en række forudsætninger for, at en klage kan behandles. I det følgende vil vi redegøre for, på hvilken baggrund vi anser disse forudsætninger for opfyldt.

Sagen skal have betydning for dansk forskning

I Bekendtgørelsens §2 stk. 2 angives, at en sag skal have betydning for dansk forskning.

I aktstykke 86 forelagt Finansudvalget af Miljøministeriet d. 3. december 2001 anmoder Miljøministeriet om bevilling til oprettelse af Institut for Miljøvurdering. Aktstykket er vedlagt som Bilag 1. Det fremgår af aktstykket, at instituttet på grundlag af forskning på højt, internationalt niveau skal medvirke til, at miljømålene nås på den økonomisk mest effektive måde, og bl.a. skal formidle denne viden til offentligheden og de politiske beslutningstagere. Det fremgår også, at skal instituttets direktør skal være en anerkendt forsker indenfor et for instituttet relevant fagområde.

Tirsdag 26. februar 2002 bekendtgjorde Statsministeren på det ugentlige pressemøde, at Bjørn Lomborg var udnævnt som direktør i Institut for Miljøvurdering.

I Folketingets spørgetid tirsdag 26. februar 2002 besvarede Miljøminister Hans Christian Schmidt et spørgsmål fra Pernille Blach Hansen om Bjørn Lomborgs forskningsmæssige kvalifikationer således:

Miljøministeren (Hans Christian Schmidt): Vi har fuld forståelse for, at der er nogle, der ikke har nået at læse stillingsopslaget, derfor er vi så nødt til at tage det igen.

Punkt 1: Dokumenteret og anerkendt forskningserfaring, dvs. på lektor- eller seniorforsknerniveau: Ja. Indsigt i instituttets arbejdsområde, dokumenteret erfaring i sammenstilling, tværgående vurderinger og formidling af forskningsmæssige resultater på miljøområdet: Ja. Evnen til en inspirerende og udviklende lederstil: Ja. Personlig integritet: Ja, samt evne til at skabe et godt samarbejds-klima både internt og med eksterne samarbejdspartnere. [..]

Ved at sammenholde de forhold vedrørende Institut for Miljøvurdering, at

- Institutet skal formidle viden om forskning på miljøområdet til offentligheden og de politiske beslutningstagere
- Institutets direktør skal være en anerkendt forsker
- Miljøministeren angiver kravet om dokumenteret erfaring i sammenstilling, tværgående vurderinger og formidling af forskningsmæssige resultater på miljøområdet som opfyldt af Bjørn Lomborg

anser vi det for at være af betydning for dansk forskning, hvis Bjørn Lomborg har været uredelig i sin formidling af forskning på miljøområdet.

Handlinger eller undladelser skal ske i relation til forskning

I bekendtgørelsens §3 angives, at videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl.a. en række konkrete eksempler på uacceptabel adfærd.

Bjørn Lomborg har ikke på miljøområdet udført forskning, der har ført til optagelse af peer-review'ed artikler i anerkendte fagtidsskrifter. Bjørn Lomborgs forskning har i stedet haft oversigtskarakter, udmøntet i en bog, der på dansk har titlen "Verdens Sande Tilstand" og i opdateret udgave på engelsk har titlen "The Skeptical Environmentalist", en bog, "Godhedens Pris" med replik til en kritisk bog om "verdens Sande Tilstand", og en lang serie indlæg i dagspressen, hvor andres originalresultater, rapporter fra FN-institutioner og NGO'er, presse-rapporter m.v. er fortolket og formidlet.

Vi har ved anvendelse af Politikens pressedatabase Polinfo kunnet lokalisere ca. 80 artikler og debatindlæg i dagspressen forfattet af Bjørn Lomborg. Heraf udgør ca. 25 artikler originale redegørelser for miljøvidenskabens state, hvor Bjørn Lomborg på egen foranledning analyserer aktuelle miljøspørgsmål og påviser, hvilke beslutninger og tiltag der efter Bjørn Lomborgs vurdering ville være de rette ud fra en samfundsøkonomisk vurdering. De pågældende artikler redegør således for de samme problemstillinger, som behandles i Bjørn Lomborgs bøger, de har samme tilgang i diskussionen af og konklusionerne om problemstillingerne, og har i et vist omfang samme referencegrundlag. Artiklerne adskiller sig primært fra bøgerne ved dels i højere grad at forholde sig til emner, der i en periode forud har været behandlet i dagspressen, dels at have et mindre antal specifikke citater, men derudover er der ingen væsentlig forskel i metode og formidling.

De resterende artikler og debatindlæg (ud over de ca. 25 originale artikler) angår emner, der ikke er knyttet til miljøspørgsmål, eller er replikker til kritikere af Bjørn Lomborgs originale artikler og bøger.

I Politikens kronik 18. januar 1999 gav Bjørn Lomborg sammen med Ulrik Larsen selv en vurdering af karakteren af sin skribentvirksomhed på miljøområdet. Kronikken er vedlagt som Bilag 2.

I kronikken skriver Bjørn Lomborg og Ulrik Larsen bl.a.:

Nu er det et år siden, en række miljø-kronikker af lektor Bjørn Lomborg og hans studerende vakte opsigt. Her fejres fødselsdagen.

Vi tror, at det går værre og værre med miljøet, men vores forestilling bygger på en stor og vedholdende myte. Ser vi på de grundlæggende fakta, viser det sig, at menneskeheden har fået det bedre på næsten alle målbare, fysiske indikatorer, og at vi efterlader Jorden som et bedre sted at leve, end den var, da vi modtog den.

Dette var det grundlæggende budskab i fire kronikker, som vi for et år siden skrev i Politiken. Det blev i september udvidet og udbygget i Bjørn Lomborgs bog, Verdens Sande Tilstand.

Vores pointer var ikke formidling af en bestemt opfattelse eller politisk anskuelse. Som statistikere forsøgte vi i stedet at dokumentere fakta og sammenhænge med de bedst tilgængelige tal fra de højest respekterede datakilder som FN, Verdensbanken, IMF, OECD, EU og de nationale regeringer. Samtidig sammenholdt vi de typiske udtalelser fra miljøbe-kymringen med de faktiske tal for at undersøge rimeligheden i de mange katastrofeudtalelser.

Mange reagerede på kronikkerne og bogen. Ganske vist stred indholdet imod den traditionelle miljøopfattelse, men vi blev alligevel selv forbløffede over, at de åbnede en så vedholdende diskussion om verdens tilstand. I alt medførte diskussionen mere end 150 indlæg, kronikker og artikler alene i Politiken og mindst 150 andre i landets øvrige aviser. Ikke mindst fordi Politiken åbent valgte den politik at give spalteplads til ti kritiske indlæg for hvert indlæg, vi fik til at svare, kunne det ved en overfladisk gennemlæsning komme til at se ud, som om en lang række enkeltpersoner har bestridt vores pointer. Men faktum er, at der efter et års debat stadig ikke er nogen, der har kunnet anfægte vores grundlæggende konklusioner.

Man har nemlig ikke kunnet påpege, at vores videnskabelige data var forkerte eller misvisende, men fundamentalt valgt en helt anden strategi, nemlig at demonstrere sin gode vilje.

Det fremhæves, at

- Indlæggene i dagspressen er skrevet af lektor Bjørn Lomborg og hans studerende
- Det grundlæggende budskab blev fremsat i fire kronikker og efterfølgende udvidet og udbygget i Bjørn Lomborgs bog
- Det var som statistikere, Bjørn Lomborg og hans studerende forsøgte at dokumentere fakta og sammenhænge med de bedst tilgængelige tal fra de højest respekterede datakilder
- Hensigten var bl.a. at undersøge rimeligheden i de mange katastrofeudtalelser
- Man har ikke kunnet påpege, at Bjørn Lomborg og hans studerendes videnskabelige data var forkerte eller misvisende

Denne artikel falder ikke ind under vores definition af en original artikel, men vi finder, at den tilkendegiver, at denne og andre artikler er skrevet af en forsker (her sammen med hans studerende), at Bjørn Lomborg har et projekt, nemlig at påvise hidtil upåagtede fakta og sammenhænge med de bedst tilgængelige tal fra de højest respekterede datakilder og at formidle dette, og at formidlingen i dagspressen er forbundet med formidlingen i Bjørn Lomborgs bog. Vi mener også, det klart fremgår, at Bjørn Lomborg ikke selv skelner mellem formidlingen af forskningen i hans bog og i indlæggene i dagspressen på en måde, så kun bogen skal "tages alvorligt". Bjørn Lomborg har ikke efterfølgende gjort opmærksom på, at han eksempelvis i sin faste spalte i Politiken ikke længere udtalte sig som forsker på miljøområdet, når han har skrevet om miljøproblemer.

Ved at sammenholde disse forhold med den kendsgerning, at Bjørn Lomborgs ikke på miljøområdet har fået optaget peer-review'ed artikler i anerkendte fagtidsskrifter, er vi af den opfattelse, at den formidling, der er foregået i medfør af Bjørn Lomborgs originale artikler i dagspressen, ikke på nogen væsentlig måde adskiller sig fra den formidling, der er foregået i hans bøger. Under forudsætning af, at der i medfør af formidlingen i Bjørn Lomborgs bøger foreligger forskning på miljøområdet, anser vi det for godtgjort, at der også i Bjørn Lomborgs originale artikler sker formidling af forskning af en sådan karakter, at den kan gøres til genstand for prøvning ved Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Der skal klages indenfor rimelig tid

I Bekendtgørelsens §5 angives, at en klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden.

De handlinger af Bjørn Lomborg, som vi anser for uredelige, ligger omtrent et år tilbage i tiden. Når vi ikke tidligere har indgivet en klage over de pågældende handlinger, hænger dette sammen med, at vi ikke har fundet det sandsynligt, at Bjørn Lomborgs skribentvirksomhed i dagspressen kunne siges at have betydning for dansk forskning. Denne betydning er imidlertid efter vores vurdering opstået i medfør af Bjørn Lomborgs udnævnelse til direktør for Institut for Miljøvurdering, som beskrevet ovenfor. Ved at indgive klagen nu, indenfor få uger fra offentliggørelsen af udnævnelsen, anser vi klagen for indgivet i rimelig tid efter, at vi har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen.

Sammenfatning

På baggrund af ovenstående anser vi de formelle forudsætninger for, at sagen kan behandles af Udvalget, for opfyldt.

I medfør af det tværfaglige indhold i Bjørn Lomborgs formidlings- og debatvirksomhed har vi ikke fundet det klart, om denne klage skulle indbringes for udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning eller udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig samt teknisk-videnskabelig forskning. Skønt baggrunden for vores dialog med Bjørn Lomborg i hovedsagen har angået naturvidenskabelige forhold, angår de konkrete klagepunkter den videnskabelige integritet på et mere overordnet niveau, og behandlingen af klagepunkterne vil efter vores opfattelse ikke stille krav om særlige forudsætninger på konkrete fagområdet. Vi overlader derfor til Udvalgenes sekretariat at vælge det bedst egnede udvalg til behandling af sagen.

Sagens indhold

Sagens indhold relaterer sig til en serie artikler og debatindlæg, som blev bragt i dagbladet Politiken i perioden 11. november 2000 – 7. april 2001. I den pågældende periode havde Bjørn Lomborg hver 3. lørdag en fast spalte i Politiken.

11. november 2000 skrev Bjørn Lomborg en artikel om mediernes behandling af klimaproblemerne. Artiklen er vedlagt som Bilag 3. I et debatindlæg 9. december 2000 opponerede vi mod to konkrete forhold i Bjørn Lomborgs artikel. Debatindlægget er vedlagt som Bilag 4.

Det ene konkrete forhold, vi opponerede mod i vores debatindlæg, var, at Bjørn Lomborg fandt det angribeligt, at medierne sammenkoblede Storbritanniens oversvømmelser i 2000, som var de værste i 50 år, med drivhuseffekten. Det andet forhold var, at Bjørn Lomborg fremførte, at de samlede udledninger af drivhusgasser var faldet med 25 % siden 1980'erne.

Vores debatindlæg gav anledning til en replik fra Bjørn Lomborg, og der fulgte nu en længere og til tider ganske skarp debat i Politiken, som blev afsluttet med et indlæg af Bjørn Lomborg 7. april 2001. Herefter ønskede Politiken ikke at videreføre debatten. Debatindlæggene er vedlagt som Bilag 5-10.

Det er i forløbet ved dialogen om disse to forhold, vi anser Bjørn Lomborgs handlinger for uredelige. Forløbet er beskrevet dels i de nævnte debatindlæg, dels i sideløbende korrespondance med Bjørn Lomborg.

Som det vil fremgå af bilagene, navnlig de to faxer vedlagt som Bilag 12 og Bilag 16, Bjørn Lomborgs svar vedlagt som Bilag 13 og Bilag 17, og Bjørn Lomborgs afsluttende artikel vedlagt som Bilag 10, har den væsentligste del af diskussionen haft et fagligt indhold, og har navnlig angået det faktuelle spørgsmål om, hvorvidt der har været tale om en stigning eller et fald i de samlede udledninger af drivhusgasser siden 1980'erne.

Som det også fremgår af det materiale, der indgik i vores fax af 25. februar 2001 (Bilag 17), og som for fuldstændighedens skyld er medtaget her, har vi overfor Bjørn Lomborg rejst indvendinger mod det faktuelle og logiske indhold i to andre af hans artikler. Vi er endvidere af den opfattelse, at der i andre af Bjørn Lomborgs øvrige artikler foreligger tendentiøs og ensidig formidling af kendsgerningerne på Bjørn Lomborgs forskningsområde.

Når vi i nærværende klage har valgt hverken at inddrage de faktuelle indhold i diskussionen om drivhusgasser, eller hvad vi anser for faktuelle fejl og tendentiøse sammenfatninger i andre af Bjørn Lomborgs artikler, er den primære årsag, at det er en stor opgave at dokumentere den grad af forsæt eller grov forsømmelighed, som forudsættes i Bekendtgørelsens §3 stk.2.

I de to konkrete tilfælde, der hermed klages over, har det dog været forholdsvis let for os at påvise graden af forsæt, fordi der foreligger en korrespondance, som påviser, hvad Bjørn Lomborg vidste hvornår.

Den ene klage angår en bevidst manglende berigtigelse af en faktuel fejl, og den anden klage angår en bevidst manglende berigtigelse af et fejlцитат. Vi vil i det efterfølgende redegøre for forløbet angående hvert af de to forhold.

1. klagepunkt - Oversvømmelserne i Storbritannien

Denne del af sagen tog sin begyndelse med Bjørn Lomborgs artikel i Politiken 11. november 2000 (Bilag 2). Her skrev Bjørn Lomborg bl.a. følgende:

Ligesom DR finder Information det uimodståeligt fristende at sammenkoble Storbritanniens oversvømmelser, som er de værste i 50 år, med drivhuseffekten. Men dels fandt den alvorligere oversvømmelse i 1953 altså sted inden drivhuseffekten slog igennem. Dels har vi lært at håndtere disse vejrphenomener langt bedre - i denne omgang er tre mennesker omkommet i Storbritannien mod over 2.000 døde i 1953.

I vort debatindlæg i Politiken 9. december 2000 (Bilag 3) opponerede vi mod Bjørn Lomborgs sammenkædning af de nyligt overståede oversvømmelser med begivenhederne i 1953:

Lomborg finder det angribeligt, at medierne sammenkobler Storbritanniens oversvømmelser, som er de værste i 50 år, med drivhuseffekten. Lomborgs afgørende modargument er, at den alvorligere oversvømmelse i 1953 fandt sted, inden drivhuseffekten slog igennem. Lomborg kan næppe være uvidende om, at katastrofen i 1953 var en stormflod, hvor havet gennembrød digerne i både England og Holland. Den risiko har vi kendt i århundreder, også her i Danmark, se blot på stormflodssøjlen i Ribe. Hvad der skete for nylig i England var noget helt andet, nemlig meget usædvanlige nedbørsmængder. Lomborgs sammenligning er derfor i bedste fald misvisende, i værste fald overlagt manipulerende. Det kan godt være, at de usædvanlige nedbørsmængder blot afspejler normale variationer, også selv om klimaændringerne for Storbritannien netop ventes at omfatte mere voldsomme regnskyl. Men man kan ikke som Lomborg afvise det på baggrund af en sammenligning med en stormflod.

I sit svar i Politiken 17. december 2000 (Bilag 4) skrev Bjørn Lomborg om dette forhold:

Deres første argument er, at jeg manipulerer, fordi jeg sammenligner to forskellige begivenheder, nemlig Storbritanniens nylige oversvømmelser fra regn med oversvømmelser i 1953 fra en stormflod. Hus forbi.

Jeg refererer blot, at mange (og angiver her Information, 3.11.) har lavet denne sammenligning, og at den første begivenhed logisk ikke kan være foranlediget af drivhuseffekten. Derudover pointerer jeg også at antallet af omkomne er reduceret med 99,9 pct., hvilket indikerer, at bedre infrastruktur mindsker effekten af klimaproblemer. Et argument, H&S bekvemt undlader at forholde sig til.

Vi ønskede at kommentere Bjørn Lomborgs bemærkninger om oversvømmelserne, men pladsen i avisen tillod ikke, at argumenterne blev fremført der.

Efter at vort debatindlæg om den 25 % reduktion i udledningen af drivhusgasser (i relation til det forhold, der behandles nedenfor) havde været bragt i Politiken 12. februar 2001, blev vi samme aften ringet op af Bjørn Lomborg. I samtalens løb redegjorde vi for, at sammenligningen af oversvømmelserne i 2000 med dem i 1953 ikke kunne anvendes til en vurdering af, om infrastrukturen var blevet forbedret. Dels var antallet af omkomne forkert opgivet af Bjørn Lomborg, dels var det to helt forskellige naturphenomener, der var på tale. Oversvømmelserne i 2000 kom som resultat af store nedbørsmængder, vandstigningerne skete med tidsperioder af størrelsesordenen dage, og der var massiv pressedækning, mens begivenhederne udfoldede sig. Oversvømmelserne i 1953 kom som resultat af en "storm surge" i Nordsøen, vandstignin-

gerne skete med tidsperioder af størrelsesordenen timer, og forekom om aftenen og natten uden nogen form for varsel. Hvis man endelig ønskede at sammenligne udviklingen i infrastruktur, måtte man bruge de sidste store nedbørsrelaterede oversvømmelser i Storbritannien, som forekom i 1947. Sådanne sammenligninger var foretaget af den engelske presse.

Samtalen med Bjørn Lomborg 12. februar 2001 endte med, at vi lovede at fremsende dokumentation for vores indvendinger. Denne dokumentation blev fremsendt pr. fax 14. februar 2001. Kopi er vedlagt som Bilag 11.

I faxen skriver vi bl.a.

The Times' beskrivelse af begivenheden i 1947 er indstreget i marginen. De har også en enkelt henvisning til 1953, den har et kryds. Ligeledes har jeg indstreget antallene af omkomne.

Kernen i Met Office's beskrivelse af stormfloden i 1953 er indstreget i marginen. Her er også særlig markering af antallet af omkomne. Som du kan se, er dine 2000 døde antallet for hele Nordvesteuropa (artiklen nævner ikke, at der også var omkomne i Nordtyskland), ikke antallet for UK.

Det er min forventning, at du ligesom jeg med et enkelt blik kan se, at begivenhederne ved oversvømmelserne i 2000 ikke kan sammenlignes med dem i 1953, men derimod med rimelighed kan sammenlignes med den i 1947. Her er der så til gengæld ikke tale om en 99.9 % reduktion i antallet af omkomne, men derimod om en stigning.

Det er udenfor enhver tvivl, at man nu har bedre computermodeller og stormflodsvarsler end for 50 år siden, men dit eksempel med sidste års oversvømmelser kan ikke bruges, som du gør det. Skulle du finde plads og anledning til det, var en kort indskudt bemærkning om dette måske på sin plads i dit svar til vores indlæg.

Bjørn Lomborg replicerede på dette pr. fax af 20. februar 2001. Kopi er vedlagt som Bilag 12.

I sin fax skriver Bjørn Lomborg om emnet:

Mht. England og oversvømmelser, tak for det tilsendte – jeg skal nok få kigget på det, og hvis der er noget, skal jeg selvfølgelig nok kommentere det i et svar til jer.

Svaret på vort indlæg af 12. februar 2001 kom i Bjørn Lomborgs faste spalte i Politiken lørdag 7. april 2001. Svaret indeholdt imidlertid ingen berigtigelse af Bjørn Lomborgs udtalelse fra 17. december 2000.

Eftersom Politiken ikke ønskede at bringe flere indlæg i denne relation, afsluttedes debatten her. Vi måtte derfor lade emnet ligge og kunne blot konstatere, at det budskab, der stod tilbage, var Bjørn Lomborgs nævnte pointering af, at antallet af omkomne ved oversvømmelserne i Storbritannien var reduceret med 99,9 pct., hvilket skulle indikere, at bedre infrastruktur mindsker effekten af klimaproblemer.

Opsummering af sagens kendsgerninger

Vi mener, at sagen har følgende væsentlige kendsgerninger:

- I sin faste spalte i Politiken sammenlignede Bjørn Lomborg 11. november 2000 de nylige oversvømmelser i Storbritannien med oversvømmelserne i 1953 og konkluderede på den baggrund bl.a., at ”vi har lært at håndtere disse vejrfænomener langt bedre - i denne omgang er tre mennesker omkommet i Storbritannien mod over 2.000 døde i 1953”.
- Efter vores debatindlæg i Politiken 9. december 2000 kan Bjørn Lomborg ikke have været i tvivl om, at hans sammenligning 11. november 2000 af oversvømmelserne i 2000 med dem i 1953 var fagligt uholdbar. Her er det efter vores opfattelse irrelevant, om Information 3. november 2000 kan have haft en lignende henvisning.
- Efter vores telefonsamtale 12. februar 2001 og den supplerende dokumentation fremsendt pr. fax 14. februar 2001 kan Bjørn Lomborg ikke have været i tvivl om, at hans pointering af, at antallet af omkomne ved oversvømmelserne i Storbritannien var reduceret med 99,9 pct., hvilket skulle indikere, at bedre infrastruktur mindsker effekten af klimaproblemer, var ukorrekt.
- Bjørn Lomborg tilkendegav 20. februar 2001 om dette forhold, at ”hvis der er noget, skal jeg selvfølgelig nok kommentere det i et svar til jer”.
- I medfør af sin faste spalteplads i Politiken havde Bjørn Lomborg uhindret mulighed for berigtigelse af sin fejl.
- Skønt Bjørn Lomborg 7. april 2001 benyttede sin faste spalteplads i Politiken til et svar på vores seneste debatindlæg, undlod han at berigtige sin fejl jfr. ovenstående.

Sammenfatning

I Bekendtgørelse nr. 933 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed anføres det i §3, at videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl.a.:

[..]

4. Bevidst vildledende anvendelse af statistiske metoder.

5. Bevidst forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner.

[..]

Det angives også i Bekendtgørelsens §3 stk.2, at for at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

Ved at sammenholde disse definitioner med kendsgerningerne i sagen anser vi det for dokumenteret, at Bjørn Lomborg har gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed.

2. klagepunkt - Reduktionen i udledningerne af drivhusgasser

Denne del af sagen tog sin begyndelse med Bjørn Lomborgs artikel i Politiken 11. november 2000 (Bilag 2). Her skrev Bjørn Lomborg bl.a. følgende:

Tilsvarende fortæller Politiken os, at disse klimaændringer efter alt at dømme er »i gang på grund af menneskets stærkt stigende udledninger af CO² og andre drivhusgasser«. Men faktisk har udledningen af CO² været faldende i både 1998 og 1999, og den samlede årlige udledning af drivhusgasser er faldet siden 1980'erne med 25 pct.

I vort debatindlæg i Politiken 9. december 2000 (Bilag 3) undrede vi os over Bjørn Lomborgs påstand:

Lomborg anfører, at udledningen af CO² har været faldende i både 1998 og 1999, og at den samlede årlige udledning af drivhusgasser er faldet siden 1980'erne med 25 %. Nu er det jo i hvert fald ikke den globale CO²-udledning, der er faldet siden 1980'erne – enhver kan slå op på en af de officielle kilder på internettet og se, at den globale udledning tværtimod er steget med 10-20 % i forhold til 1980'ernes gennemsnit. Hvad er det så for nogle drivhusgasser, hvis udledning er faldet med 25 %?

I sit svar i Politiken 17. december 2000 (Bilag 4) skrev Bjørn Lomborg om dette forhold:

Det er naturligvis i orden ikke at have kendskab til de relevante fakta, men det virker mærkværdigt, at man bruger sin egen manglende viden som argument for min underlødighed. Svaret på H&S' spørgsmål er, at det i høj grad er udledningen af CFC-gasser, der er blevet begrænset. Omsat til 100 års CO₂ (med Klimapanelets udregningsmetode) betyder dette et fald i den årlige udledning af drivhusgasser fra 0,76 pct. i 80'erne til 0,58 pct. i 90'erne (se f.eks. Hansen & Sato: Data for Well-Mixed Anthropogenic Greenhouse Gases.

Artiklen fra Hansen & Sato er vedlagt som Bilag 13.

Vi kunne ikke gennemskue, hvordan Bjørn Lomborg på baggrund af artiklen kunne slutte direkte fra noget om forcings til noget om den årlig udledning af drivhusgasser. Dette angik ikke mindst CO₂, hvor Hansen selv spørger "Why has the CO₂ growth rate leveled off in the past two decades, despite increased emissions and deforestation?" og altså klart angiver, at udledningerne er steget, skønt forcingen er fladet ud. På den baggrund gættede vi på, at der lå en simpel forveksling af data bag Bjørn Lomborgs påstand. I vort debatindlæg 23. december 2000 (bilag 5) skrev vi:

Lomborg henviser i sit svar 17.12 til data fra NASA-instituttet GISS, som han mener påviser et fald i den årlige udledning af drivhusgasser. Det er simpelthen forkert. Artiklen fra GISS påviser, at den samlede opvarmningseffekt af drivhusgasser i en periode ikke er steget så meget som tidligere. Men den er fortsat steget væsentligt, så Lomborg forveksler tilsyneladende niveauet med stigningstakten. GISS-artiklen resumeres på internettet, <http://www.giss.nasa.gov/research/intro/hansen.05/>

Bjørn Lomborg replicerede 13. januar 2001:

I Mette Hertz og Henrik Stiesdal (H&S) replik 23.12. hævder de, at jeg tager fejl, når jeg siger at den effektive udledning af drivhusgasser er faldet med 25 procent. Angiveligt skulle jeg forveksle niveau og stigningstakt. Desværre tilkommer fejlen H&S. Den effektive

udledning har været faldende, netop fordi stigningstakten har været faldende. Hvis min arbejdsgiver hver måned udleder kr. 8.000 til min lønkonto, så er stigningstakten kr. 8.000. Når stigningstakten falder med 25 procent til kr. 6.000, skyldes det at arbejdsgiverens udledning er faldet med 25 procent. Sværere er det ikke. Som bemærket af Eigil Kaas fra Danmarks Klimacenter (privat e-mail) skal det dog præciseres, at der er tale om effektiv udledning (minus drivhusgas-optag i oceaner etc.) som kan variere på langt sigt, og at kun de mest almindelige drivhusgasser er medtaget i beregningerne.

Ved kontakt til forskningsleder Eigil Kaas fra Danmarks Klimacenter fremgik det, at Eigil Kaas selv havde læst Bjørn Lomborgs indlæg 17. december 2000 med henvisningen til Hansen & Sato. Eigil Kaas havde selv undret sig over påstanden om reduktionen på 25 %, og havde på eget initiativ rettet henvendelse til Bjørn Lomborg. I en dialog ført pr. e-mail havde Bjørn Lomborg ved juletid 2000 forklaret sin beregningsmetode for Eigil Kaas. Bjørn Lomborg havde bestemt udledningerne på baggrund af ændringen i forcing. Eigil Kaas havde overfor Bjørn Lomborg redegjort for, at beregningen nok skulle kunne gennemføres med tålelig nøjagtighed for gasarter, som havde simple kredsløb, men at de ikke gav mening for gasarter, som havde komplicerede kredsløb. Eigil Kaas havde foreslået brug af simple data for udledning, hvoraf Hansen selv angiver værdier for CO₂, og havde spurgt, hvorfor Bjørn Lomborg ikke brugte disse. Endelig havde Eigil Kaas tilkendegivet, at Bjørn Lomborg ikke kunne kalde det, han beregnede, for effektiv udledning.

På foranledning af os har Eigil Kaas fremsendt en udskrift af de to mest relevante dokumenter i denne del af hans korrespondance med Bjørn Lomborg. Den originale indvending, dateret 20 december 2000, er vedlagt som Bilag 14, og den opfølgende e-mail, sendt 29. december 2000, er vedlagt som Bilag 15.

Det fremgår af Eigil Kaas' e-mail, at Bjørn Lomborg i den forudgående dialog med Eigil Kaas har foreslået indført et nyt begreb, "effektiv udledning", som ikke anvendes i litteraturen om emnet. I sin e-mail skriver Eigil Kaas bl.a.:

Med den indsigt jeg har (og den er lidt begrænset, når det gælder kulstofcyklen) kan man ikke kalde det, som du beregner for den effektive udledning (altså et mål for, hvor alvorlige vores årlige drivhusgas-udledninger er).

På baggrund af vores dialog med Eigil Kaas skrev vi i vort debatindlæg af 12. februar 2001 (Bilag 7) bl.a.:

EK har selv undret sig over påstanden om de 25 pct. og har derfor kontaktet Lomborg i december. I en efterfølgende korrespondance har Lomborg forklaret sine beregninger. EK har forklaret, hvorfor de ikke virker, og har påpeget, at der i den artikel, som Lomborg baserer sin påstand på, findes langt sikrere data, som modsiger påstanden. EK oplyser, at den samlede udledning af drivhusgasser er steget siden 1980'erne, og at Lomborgs beregninger er misvisende. Lomborg er før sit sidste indlæg 13.01. blevet informeret om, at han tager fejl, og hvad der er galt.

Som nævnt ovenfor, blev vi samme aften, som debatindlæg havde været bragt i Politiken, ringet op af Bjørn Lomborg. Bjørn Lomborg forespurgte, på hvilken baggrund vi og Eigil Kaas mente, at den samlede udledning af drivhusgasser var steget siden 1980'erne. Vi bemærkede, at Eigil Kaas havde givet udtryk for, at han ikke var specialist på udledninger, og at hovedpåstanden om, at der måtte have været tale om stigninger, var vores. Vi lovede at frem-

sende dokumentation for vores indvendinger. Denne dokumentation blev fremsendt pr. fax 14. februar 2001. Kopi er vedlagt som Bilag 11.

Bjørn Lomborg replicerede på dette pr. fax af 20. februar 2001. Kopi er vedlagt som Bilag 12.

I sin fax skriver Bjørn Lomborg om emnet:

Mht. jeres kritik af mit med Eigil Kaas, så har vi diskuteret frem og tilbage, og han mangler stadig at dokumentere hans centrale påstand om, at den samlede mængde drivhusgasser skulle være steget fra 80erne til 90erne (dine data fra FCCC kender vi godt (frem til 1998), men de medregner stadig ikke CFC-gasserne (ligger under Montreal-aftalen i stedet)). Han er taget på ferie i fredags, og derfor må vi vente til, at han kommer hjem. Der kommer et kort læserbrev i Politiken, hvor jeg skriver, at vi stadig venter på data, men at diskussionen ikke er glemt. Ærgerligt, men vi skal nok få taget disk.

Den nævnte kommentar til vort debatindlæg kom 24. februar 2001 (Bilag 8). Her skrev Bjørn Lomborg:

PS: Mette Hertz og Henrik Stiesdal stillede 12.2 spørgsmålstejn ved min troværdighed, baseret på en udtalelse fra én forsker over én sætning. Desværre er forskeren nu taget på ferie uden at have kunnet fremskaffe dokumentation for sin udtalelse. Jeg har derfor ikke glemt svaret, men det må beklageligvis afvente denne dokumentation. B.L.

Dagen efter, 25. februar 2001, sendte vi en fax til Bjørn Lomborg med en opsummering af situationen. Kopi er vedlagt som Bilag 16. Eftersom både vi og Bjørn Lomborg var endt med at henvise til Eigil Kaas, anførte vi til slut i den pågældende fax, at vi ville sende en kopi til Eigil Kaas.

I faxen skrev vi bl.a.:

I dit svar af 13.01 indleder du med at lægge os det i munden, at vi skulle have forholdt os til en påstand om, at de effektive udledninger skulle være faldet med 25 %. Det er som bekendt forkert, for det er først i svaret af 13.01, at du bringer denne nye definition op. Dernæst henviser du til, at Eigil Kaas skulle have præciseret, at der er tale om effektiv udledning. Under forudsætning af, at Eigil Kaas har forklaret sig korrekt overfor os, har han netop anført, at du ikke kan bruge dette begreb, som du gør. Vi redegør nedenfor for vores opfattelse af din metode, og hvis opfattelsen er korrekt, er Eigil Kaas' forbehold det også.

Som sagen i din dialog med Eigil Kaas er fremstillet for os, er du altså i ond tro, da du skriver det indlæg, som bringes 13.01. Du ønsker ikke at erkende, at din beregningsmetode ikke giver det resultat, den 25 % reduktion, som du tidligere har opgivet.

Dette er det centrale i sagen, dels at din metode ikke giver det påståede resultat, og at der ikke i referencen er belæg for din påstand, dels dine debattekniske krumspring i forbindelse med at undgå at erkende dette.

Det er på denne baggrund, vi 12.02.01 skriver

EK har selv undret sig over påstanden om de 25 pct. og har derfor kontaktet Lomborg i december. I en efterfølgende korrespondance har Lomborg forklaret sine beregninger. EK

har forklaret, hvorfor de ikke virker, og har påpeget, at der i den artikel, som Lomborg baserer sin påstand på, findes langt sikrere data, som modsiger påstanden. EK oplyser, at den samlede udledning af drivhusgasser er steget siden 1980'erne, og at Lomborgs beregninger er misvisende. Lomborg er før sit sidste indlæg 13.01. blevet informeret om, at han tager fejl, og hvad der er galt.

At gøre Eigil Kaas' bemærkning til os om reel stigning eller fald til det centrale emne er at videreføre den vildledning, som du indledte 13.01.

Bjørn Lomborg svarede på dette pr. fax 28. februar 2001. Kopi er vedlagt som Bilag 17. I svaret skriver Bjørn Lomborg bl.a.:

Grundlæggende er jeg uenig i jeres vurdering af EKs betydning – hvis han ikke har ret i sin kritik af min metode/data, så holder jeres kritik ikke. Derfor venter jeg stadig på hans data. Disse, sammen med jeres data (stigning 4-8 %) vil jeg naturligvis forholde mig til i min klumme.

Samme dag sendte Eigil Kaas en e-mail til Bjørn Lomborg. Kopi er vedlagt som Bilag 18. På baggrund af, at Eigil Kaas havde modtaget kopi af vores fax til Bjørn Lomborg 25. februar 2001, valgte han at kopiere os på den pågældende e-mail.

Det fremgår af denne e-mail, at den forudgående dialog mellem Bjørn Lomborg og Eigil Kaas var fortsat, og at e-mailen var en slags konklusion på denne dialog.

I e-mailen skriver Eigil Kaas bl.a.:

Jeg vil gerne sige at de data H&S benytter (og metoden med 25% for andre gasser end CO2) ligger til grund for min udtalelse. Det passer altså ikke så dårligt med det, jeg skrev, inden jeg tog på ferie. Desuden har jeg set lidt nærmere på det, og det bekræfter at jeg selv ville komme til nogenlunde samme konklusion, som hvis jeg havde gjort det uafhængigt af H&S. Stort set det samme ville du da vist været kommet frem til. Jeg har svært ved at se, at det skulle ligge langt fra sandheden.

Altså er det sandsynligt at det direkte antropogene udslip af drivhusgasser er steget fra 80'erne til 90'erne.

Svaret på vort indlæg af 12. februar 2001 kom i Bjørn Lomborgs faste spalte i Politiken lørdag 7. april 2001 (Bilag 9). Svaret, som i parentes bemærket må have forekommet almindelige læsere delvist uforståeligt, hvad angår de fremførte talværdier, eftersom det henviste til den ikke-offentliggjorte dokumentation fremsendt pr. fax direkte til Bjørn Lomborg, indeholdt ingen berigtigelse af Bjørn Lomborgs fejlcitat af Eigil Kaas 13. januar 2001. Svaret indeholdt heller ingen berigtigelse af Bjørn Lomborgs påstand om, at man kan beregne værdier for de samlede udledninger af drivhusgasser på baggrund af ændringen i forcing.

Eftersom Politiken ikke ønskede at bringe flere indlæg i denne relation, afsluttedes debatten her. Vi måtte derfor lade emnet ligge og kunne blot konstatere, at den reference, som Bjørn Lomborg lod stå tilbage, var det vildledende citat af udtalelsen fra Eigil Kaas, og at det på denne måde måtte fremstå for offentligheden, som om Eigil Kaas sanktionerede Bjørn Lomborgs metode og resultater.

Opsummering af sagens kendsgerninger

Vi mener, at sagen har følgende væsentlige kendsgerninger:

- I sin faste spalte i Politiken anførte Bjørn Lomborg 11. november 2000, at den samlede årlige udledning af drivhusgasser var faldet siden 1980'erne med 25 pct.
- Forskningsleder Eigil Kaas fra Danmarks Klimacenter redegjorde 20 december 2000 overfor Bjørn Lomborg for, at Bjørn Lomborgs metode med beregning af menneskeskabte udledninger ikke kunne anvendes for drivhusgasser, som har naturlige kredsløb, og at der var langt mere præcise data for udledningerne i Bjørn Lomborgs reference.
- På et tidspunkt før 29. december 2000 foreslog Bjørn Lomborg overfor Eigil Kaas, at man til brug for diskussionen indfører begrebet "effektive udledninger", som ikke anvendes i litteraturen om emnet.
- I sin e-mail 29. december 2000 skrev Eigil Kaas, at man på baggrund af Eigil Kaas' (efter hans eget udsagn lidt begrænsede) indsigt i emnet ikke kunne kalde det, som Bjørn Lomborg beregner, for den effektive udledning.
- I sit debatindlæg i Politiken 13. januar 2001 skrev Bjørn Lomborg, at "Som bemærket af Eigil Kaas fra Danmarks Klimacenter (privat e-mail) skal det dog præciseres, at der er tale om effektiv udledning (minus drivhusgas-optag i oceaner etc.)...".
- Efter vores debatindlæg 12. februar 2001 og vores fax 25 februar 2001 kan Bjørn Lomborg ikke have været i tvivl om, at han har fejlciteret Eigil Kaas.
- I medfør af sin faste spalteplads i Politiken havde Bjørn Lomborg uhindret mulighed for berigtigelse af sin fejl.
- Skønt Bjørn Lomborg både 24. februar 2001 og 7. april 2001 benyttede sin faste spalteplads i Politiken til hhv. en kommentar om og et svar på vores seneste debatindlæg, undlod han at berigtige sit fejlcitat.

Sammenfatning

I Bekendtgørelse nr. 933 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed anføres det i §3, at videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl.a.:

[..]

7. Bevidst fordrejet gengivelse af andres resultater.

[..]

Det angives også i Bekendtgørelsens §3 stk.2, at for at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

Ved at sammenholde disse definitioner med kendsgerningerne i sagen anser vi det for dokumenteret, at Bjørn Lomborg har gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed.

For god ordens skyld skal vi understrege, at vi ikke her beder Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed tage stilling til det faglige spørgsmål om, hvorvidt de samlede udledninger af drivhusgasser er steget eller faldet siden 1980'erne. Det er ikke et element i denne klage, om Bjørn Lomborg eller vi havde "ret" i den pågældende faglige diskussion. Emnet er alene, om Bjørn Lomborg i sine redegørelser har behandlet Eigil Kaas' udsagn og resultater redeligt.

Afsluttende bemærkninger

Vi mener, at den uredelighed, der er påvist ovenfor, er af en karakter, som er uforeneligt med de minimumskrav om videnskabelig integritet, der må stilles til en forsker. Vi mener endvidere, at det i vurderingen må tillægges betydning, at den pågældende forsker skal indtage en ledende stilling på et institut, som bl.a. skal formidle viden på miljøområdet til offentligheden og de politiske beslutningstagere.

Bjørn Lomborg har ved flere lejligheder argumenteret efter devisen "Her har jeg fremsat xx påstande, og man har kun kunnet komme med indvendinger overfor yy af dem, hvor yy << xx". For at imødegå en lignende indvending mod nærværende klage vil vi gerne på dette sted præcisere, at klagens koncentration om to specifikke klagepunkter ikke implicit indebærer, at der ikke kan påvises andre fejl i Bjørn Lomborgs forskning. Som nævnt i afsnittet om sagens indhold ovenfor er vi af den mening, at visse af Bjørn Lomborgs artikler indeholder faktuelle fejl og tendentiøse sammenfatninger. Det er imidlertid en stor opgave at dokumentere den grad af forsæt eller grov forsømmelighed, som forudsættes i Bekendtgørelsens §3 stk.2. Der er efter vores opfattelse en gråzone mellem dårlig forskning og egentlig uredelighed, hvor det er klagerens opgave at påvise, at de kritisable forhold falder udenfor gråzonen i den ugunstige retning, og hvor denne opgave kan være ganske betydelig. Omfanget af det materiale, der er nødvendigt for dokumentation af de to klagepunkter i nærværende aftale taler jo sit tydelige sprog.

Vi forbeholder os dog muligheden for at indgive supplerende klager, hvis vi kan finde tid til at underkaste Bjørn Lomborgs faglige aktivitet i forbindelse med andre påstande en stringent vurdering i forhold til kriterierne for uredelighed som opstillet i Bekendtgørelsen

Vi skal navnlig bemærke, at vi endnu ikke har haft lejlighed til at gennemgå Bjørn Lomborgs bog "The Skeptical Environmentalist", som der konkret blev henvist til af Miljøministeren i Folketingets spørgetid tirsdag 26. februar 2002. Vi forbeholder os derfor også muligheden for at fremsætte en klage over den pågældende bog, hvis den skulle vise sig at have et indhold, der efter vores vurdering falder indenfor Bekendtgørelsens definitioner af videnskabelig uredelighed.

Vi ser frem til at modtage en tilbagemelding fra Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed angående behandlingen af denne sag, og står gerne til rådighed med eventuelle supplerende oplysninger.

Med venlig hilsen

Mette Hertz og Henrik Stiesdal
Nørrevoldgade 45
5000 Odense C

66 11 52 64

18 Bilag